

JURISTEN

NR 5 / 2019

MAGASINET JURISTKONTAKT

WWW.JURISTEN.NO

Rettssikkerhetsprisen til Tor-Aksel Busch

Sterk røst på vegne av rettsstaten

Skal kartlegge jurister i kontorlandskap // Studentforeningens betydning
Gunnar Bergby om årene i Høyesterett // Politidirektør Benedicte Bjørnland

Rettssikkerhetsprisen 2019 til riksadvokat Tor-Aksel Busch

Uavhengig påtalekjempe

Denne høsten tildeles han Rettssikkerhetsprisen og i november går han av som landets riksadvokat. Juristen har snakket med mannen som har satt sitt preg på norsk påtalemyndighet i en generasjon – og som har levert høringsvar som antakelig har satt kaffen i vrangstrupen på mer enn én justisminister.

Tekst: Ole-Martin Gangnes

Tor-Aksel Busch fyller 70 år i mars neste år og etter over 22 år som riksadvokat går han av 1. november. Busch har tilbrakt nesten hele arbeidslivet i norsk påtalemyndighet, kun avbrutt av en kortere periode som dommer. Før han ble riksadvokat var han assisterende riksadvokat, og til Riksadvokatembetet kom han etter å ha vært statsadvokat ved Eidsivating (nå Oslo) statsadvokatembeter.

Under Rettssikkerhetskonferansen 16. oktober tildeles han Rettssikkerhetsprisen for 2019. I juryens begrunnelse heter det at Busch har utvist et særlig engasjement for å bevare og utvikle en av rettsstatens bærebjelker: påtalemyndighetens uavhengighet.

«Han har gjennom hele sitt virke heget om vår humane strafferettspleie og heist varselflagget når utslag av politiske myndigheters behov for å utvise handlekraft har gått for langt i å utfordre grunnleggende rettssikkerhetsprinsipper», skriver juryen, som mener eksemplene er mange, enten det gjelder debatt om norsk strafferettspleie og straffeni-våer, ytrings- og pressefriheten eller vold i nære relasjoner. Det pekes også på hans kritiske høringsuttalelser i en rekke saker.

«Det er ganske unikt å ha en øverste leder for påtalemyndigheten som så ofte har vært tungen på vektskålen for å få gjennomslag for rettssikkerhetsprinsipper og en human straffere-ttstenkning», skriver juryen.

Uavhengigheten

Juristen møter Tor-Aksel Busch på Riksadvokatembetets kontor på Stortorvet i Oslo sentrum.

– Påtalemyndighetens uavhengighet har vært viktig for deg. Er vi i mål der?

– Selv om jeg er komfortabel med påtalemyndighetens uavhengighet og hvordan den praktiseres av Storting og regjering i dag, og ikke minst av den enkelte justisminister, så er det for meg opplagt at man i gode tider bør investere med tanke på at det kan komme andre tider. En investering vil etter mitt syn være å endre straffeprosessloven, slik at den praksis vi har fulgt i mange år, nemlig at det ikke gripes inn i påtalemyndighetens beslutninger i enkeltsaker, nedfelles i loven.

– Det foreligger jo et forslag fra et utvalg, som har vært på høring i forbindelse med ny straffeprosesslov, og jeg håper virkelig det blir fulgt opp.

Busch mener uavhengigheten også bør bli vurdert nedfelt i Grunnloven.

– Det kan synes ambisiøst for en riksadvokat å gjøre seg til talsmann for at man har en uavhengighet som bør nedfelles i Grunnloven. Jeg har gått svanger med tanken noen år, men tenkt at det får vente til det nærmer seg slutten på min karriere.

– Utvalget er jo også inne på disse tankene. Nå er det jo slik med grunnlovsforslag at det fordrer at stortingsrepresentanter fatter interesse for det og fremmer forslaget. Jeg håper at noen av dem som har fremmet forslag tidligere kunne tatt interesse for dette.

Han understreker at det ikke bare har rent symbolsk betydning.

– Når vi ser rundt omkring i Europa er det ingen tvil om at domstolene mange steder er under et betydelig politisk press. Der dette kommer til uttrykk kan man jo bare tenke seg hvordan det er hva gjelder påtalemyndigheten.

– I en del land kan det se ut som om, i alle fall sett med norske øyne, at straffesaker, etterforskning, tiltaler og irettføring brukes i en politisk kontekst. Altså for å ramme politiske motstandere. I den grad det er riktig, så er det jo en ren misbruk av hele strafferettsapparatet. En barriere mot slikt, også i vårt land under andre omstendigheter, kan være at man har nedfelt påtalemyndighetens uavhengighet i Grunnloven.

Breivik-saken

Tor-Aksel Busch har tjenestegjort med mange justisministere fra ulike partier.

– Jeg må si at de har vist stor respekt for påtalemyndighetens uavhengighet. Noen tilfeller har det vært hvor jeg har sagt at dette er mitt ansvar og ikke et politisk ansvar, men det har vært i iveren etter å vise handlekraft og ikke som utfordring av den praksis vi har hatt i mange år. Jeg mener at reelt sett står uavhengigheten sterkt. For meg er det et sentralt element i en rettsstat. Jeg har brukt mye tid og krefter på dette.

Han bruker Breivik-saken som en illustrasjon.

– Et spørsmål var hva påtalemyndigheten skulle gjøre etter at bevisførselen var ferdig og det var tid for prosedyre. Hadde vi ført bevis for at tiltalte var tilregnelig eller mente vi at det var tvil om det? Her var det jo en veldig sterk opinion. Avisene og kommentariatet var alle av den oppfatning at han åpenbart var tilregnelig med utgangspunkt i gjennomføringskraft og planlegging. Men tilregnelighetsreglene er ikke et spørsmål om hvilken evne du har til å planlegge og

utføre groteske handlinger. Vi mente at vi ikke hadde oppfylt den bevisplikt som ligger på oss vis-a-vis spørsmålet om tilregnelighet.

– Kvelden før aktorene skulle prosedere hadde vi hatt et møte og diskutert dette i det vide og det brede. Når konklusjonen var trukket mente jeg det var riktig å orientere justisminister Grete Faremo om det. Jeg var jo ganske sikker på at hun ikke ville være fornøyd med vår vurdering. Rent politisk ville hun sikkert ønsket at vi kom til en annen konklusjon, det syntes jeg det var lett å tenke seg, med det presset som var mot oss. Men da jeg ringte til henne og fortalte hva vi hadde kommet til, var det ikke et eneste forsøk i retning av å si «tenk på dette en gang til» eller «er du nå sikker på dette?». Det ble helt nøkternt tatt til etterretning. Hun ville bare fortelle det til Jens som hun sa – altså statsministeren. Det hadde jeg ingen negative merknader til.

|| Jeg står fortsatt på den konklusjonen vi hadde og bruker dette som et eksempel på påtalemyndighetens uavhengighet

– Profesjonaliteten i hvordan de politiske foresatte håndterte dette spørsmål synes jeg er en god illustrasjon. Arbeiderpartiet var hardt rammet i saken. Uten at jeg vet det, tror jeg som nevnt at de hadde et sterkt ønske om at vi hadde kommet til en annen konklusjon. Men det ble akseptert fullt ut og uten noe forsøk på påvirkning. Det syntes jeg var tilfredsstillende å konstatere.

Utilregnelighet

– Men så snudde det i dommen?

– Ja, retten kom til et annet resultat, og når retten gjorde det var jeg gan-

ske snar med å si at vi godtar dommen og påtalemyndigheten anker ikke. Vi hadde gitt uttrykk for vårt syn, og retten hadde vurdert det annerledes. Breivik ønsket også å være tilregnelig, og det var i og for seg en enkel avgjørelse å godta dommen. Men jeg står fortsatt på den konklusjonen vi hadde og bruker dette som et eksempel på påtalemyndighetens uavhengighet.

– Har man kommet lenger eller løst noe i spørsmålene om utilregnelighet etterpå? Vi har jo hatt et utvalg som har sett på dette.

– Det er et spennende spørsmål. Det var høring på Stortinget i forbindelse med et lovendringsforslag. Jeg advarte mot det forslaget som lå der og mente at det ikke vil bidra til noe større grad av forutberegnelighet. Tvert imot. Flertallet hørte ikke på meg eller andre som hadde innvendinger. Svaret på de vanskeligheter som er knyttet til utilregnelighet ligger ikke i de endringsforslagene, det er jeg ganske sikker på at historien vil vise.

– De spørsmålene dere sitter med har vel ofte ikke enkle løsninger eller svar?

– Veldig mye av det vi arbeider med, og definitivt spørsmål om utilregnelighet, er ganske langt fra matematikken med en fasit og to streker under svaret. Jussen har klare elementer av skjønn og sterke elementer av vurderinger. Ofte er det en bevisside med ulike oppfatninger, men vi er jo ikke helt uten trening i å trekke disse opplysningene sammen.

– Påtalemyndigheten får gjennomgående tilbakemeldinger på egne vurderinger gjennom domstolenes avgjørelser. Vi vurderer bevis knyttet til faktum, men også tilregnelighet, hver eneste dag og domstolene gir tilbakemeldinger gjennom sine dommer. Påtalemyndigheten burde snakke mer og tydeligere om at vi har trening i bevisvurderinger og at vi gjør det hele tiden.

– Og da må det jo sitte flinke folk i systemet. Det er kamp om talentene. Klarer dere å rekruttere?

Terrorrettsaken mot Anders Behring Breivik i Oslo tingrett i 2012. Statsadvokat Inga Bejer Engh, Tor Aksel Busch (midten) og forsvarer Geir Lippestad i sal 250 i Oslo tinghus. (Foto: Lise Åserud / NTB scanpix)

– Vi trenger flinke mennesker med erfaring. Folk med integritet, selvstendighet og forstand og med forståelse for påtalemyndighetens uavhengighet. Vi slet tidligere med akseptabel avlønning av statsadvokatene, men det ble for noen år siden tatt grep som endret dette. Lønn har noe å si for både å beholde folk og for å rekruttere.

Politijuristene

– Jeg er ganske så komfortabel med situasjonen ved Riksadvokatembetet og blant statsadvokatene, selv om det selvfølgelig er mye å gjøre og vi skulle gjerne hatt mer ressurser. Men påtalemyndigheten i politiet har ikke kommet spesielt godt ut av politireformen. De oppfatter at de nå er dårlig lønnet, og at de har for liten anerkjennelse for den viktige jobben de gjør. Jeg skulle

gjærne ha sett at det var annerledes når jeg nå forlater skuta. Et råd til min etterfølger vil være å bruke tid og krefter på påtalemyndigheten i politiet.

– Politijuristene har vedtatt at de ønsker en utredning av å skille politi og påtale. Ditt syn i den debatten er kjent – du er uenig med dem som ønsker et skille?

– Jeg har selvfølgelig ikke imot en utredning, men jeg er glad for at Politijuristene ikke har konkludert. Jeg leser vel litt mellom linjene at det ligger mye misnøye bak det vedtaket, altså misnøye med den situasjon politijuristene er i. Det er Politidirektoratet som har ansvaret for organisering, lønn og kompetanseheving. Direktoratet er selvfølgelig sterkt preget av en stor reform, men jeg håper også at direktoratet vil bruke tid og krefter på påtalemyndigheten i politiet.

– Nå er jo min tid her ute, men jeg kunne godt ledet en påtalemyndighet som hadde en annen organisering. Det hadde vært fullt mulig for meg, selv om jeg mener at den organisering vi har nå er den beste. Men jeg kunne ikke ledet en påtalemyndighet som var undergitt full politisk styring i enkeltsaker. Da hadde jeg valgt en annen karriere.

– Hvis vi i dag skulle etablert et helt nytt system, kunne man fort tenke seg at man ikke hadde organisert påtalemyndigheten i tre nivåer. Kanskje man hadde organisert den i to nivåer. Kanskje man hadde valgt en annen løsning enn nivå 1 integrert i politiet. Men det er ganske interessant at når vi forteller utenlandske besøkende om det norske systemet, blir de veldig interessert. De ser at den tette interaksjonen mellom det påtalefaglige og det politifaglige kan gi resulta- ▶

Lasse Qvigstad og Tor-Aksel Busch representerte påtalemyndigheten i straffesaken mot Arne Treholt. Her med noen av sakens dokumenter mellom seg. (Foto: Tom A. Kolstad / Aftenposten)

ter. Jeg har stor respekt for det politifaglige og er en av dem som har snakket tydelig om viktigheten av god politifaglig etterforskningsledelse. Men det er ikke til forkleinelse for god påtalefaglig etterforskningsledelse. Dette er to elementer som må være på plass i de enkelte sakene.

– Men du står fast på hovedsynet ditt i skilledebatten?

– Ja, jeg gjør det. Det kan selvfølgelig komme elementer i en utredning som gjør at man må endre oppfatning, men så langt står jeg trygt på det. Så kunne man jo tenke seg at man innenfor dagens system gjorde endringer. Riksadvokatembetet kan f.eks. få ansvaret for kompetansehevende tiltak for påtalemyndigheten i politiet, det er fullt mulig å tenke seg det. Det er klart at vi står jo mye nærmere de

påtalefaglige oppgavene enn Politidirektoratet gjør.

Påtaleanalysen

– Påtaleanalysen anbefaler styrking av embetet her med flere stillinger. Hva tenker du om det?

– Det er veldig mye bra i påtaleanalysen. Selv har vi også levert et satsningsforslag for 2020 som innebærer en betydelig opptrapping ved Riksadvokatembetet og statsadvokatembetene. Vi mener at i den situasjonen vi er i nå, med politireformen og det hele, så er tilsynsfunksjonen til statsadvokatene viktigere enn noen gang, og vi ønsker å gjøre den mer profesjonelt og bedre. Forslaget ligger der, og den videre skjebne får vi høre når budsjettet legges frem.

– Gjennomgangsmelodien vi hører nå er at gullalderen i offentlig sektor er forbi med innstramminger alle steder. Men jeg håper at man vil se på den underliggende begrunnelsen her.

Som snart avtroppende riksadvokat gjør han seg noen vurderinger av hvordan det er blitt prioritert.

– I min tid har det vært en betydelig ressurstilvekst på statsadvokat- og Riksadvokatembetet. Men jeg har vært veldig opptatt av at statsadvokatene skal få sin del av veksten slik at ikke dette kontoret fikk alle stillinger. Det har kanskje vært perioder hvor jeg har vært vel raus med å styrke statsadvokatene og ikke vært så opptatt av situasjonen her. Men statsadvokatene står i en krevende arbeidssituasjon med tunge og lange aktorater og skal ha en mannskapsmessig situasjon som er tilfredsstillende.

Men Busch husker tilbake til da han begynte som statsadvokat i det som het Eidsivating statsadvokatembeter, som nå er Oslo, 1. desember i 1981.

– Da var vi jo veldig mange færre enn det man er i dag. Senere har vi fått to-instansreformen som krever mer ressurser. Den gang hadde vi i stor grad direkte saker for lagmannsrett. Sakene som begynte i tingrett kom sjelden til lagmannsretten. I blant snakker man om at det har vært en voldsom vekst i politiet, men også påtalemyndigheten har vokst.

– Jeg husker den første middagen i forbindelse med statsadvokatmøtet som jeg var med på høsten 1981. Alle statsadvokatene var samlet til en middag i kjellerstuen til Liv og Thorbjørn Gjølstad. Thorbjørn Gjølstad var da

nestleder her ved kontoret. Det ble servert selvskutt elg. Hans kone Liv, senere høyesterettsdommer, var den som stod for både matlaging og servering. Til sammenlikning: Nå i juni hadde vi statsadvokatmøte i Bergen og vi fylte opp store deler av Håkons-hallen. Så det har skjedd mye.

Målstyring

– Politijuristene sa i fjor at det pyntes på statistikk i noen politidistrikter og at man bare løser de enkle sakene først. Er det noe feil i måten det måles?

– Mål og resultatstyring måtte nødvendigvis gjøre sitt inntog i politiet og påtalemyndigheten. Vi må kunne fortelle omverden hvor mange saker vi har, hvor mye som er anmeldt, hvor mye oppklarer vi og hvor lang tid vi bruker på hver enkelt sak. Det har ikke alltid vært slik, så det var absolutt nødvendig. Men man må på ingen måte bli fanget av tallene. De som ikke ser og vurderer totaliteten viser en dårlig form for lederskap.

– Vi er veldig opptatt av at det er totaliteten man skal vurdere og ikke bare gjøre utdrag av utvalgte statistikker. Hva skjer etter at det er tatt ut tiltale, hvor raskt kommer sakene inn til domstolene, hva skjer med foreleggene som ikke blir vedtatt. Blir de sendt til domstolen eller blir de liggende i en haug inntil en sanering finner sted? Her handler det om lederskap fra påtaleleder og politimester i de enkelte distrikter – og med tilsyn fra statsadvokatene. Det skal ikke være slik at man bare pynter på statistikken for å svare opp på utvalgte deler. Den totale oppgaveløsning teller når man skal gjøre opp status.

Kriminalitetsbildet

– Hva er de største endringene du har opplevd gjennom disse årene.

– Ett stikkord er globalisering. Da jeg begynte hadde vi tradisjonelle norske forbrytere som utøvde tradisjonell kriminalitet. Etterhvert kom det noen narkotika-kurerer med et

annet opprinnelsesland, men bildet var dominert av det norske. Tolkefunksjon hadde vi, men det kunne gå lenge mellom hver gang det ble benyttet. Globaliseringen, med de krav som ligger der til å forstå og kommunisere og de språklige utfordringene, er betydelige.

// Et råd til min etterfølger vil være å bruke tid og krefter på påtalemyndigheten i politiet

– Vi har også på noen områder fått en forrøelse av vold med represalier som kan være dramatiske og i et omfang vi ikke så da jeg begynte. Samfunnet er mer komplekst. Det er mer polarisert og sammensatt enn tidligere med til dels ulike normsett for det man kan legge inn i ønsket væremåte.

Dessuten har den teknologiske utviklingen gitt utfordringer.

– Nettovergrep har bredt om seg og med betydelige utfordringer knyttet til avdekking. Det er mange kategorier i dette. Noen bestiller «live» overgrep på nettet som foregår i et helt annet land. Det stiller oss overfor helt nye utfordringer. Teknologi gir også mulighet til at det er mange fornærmede utsatt for overgrep i hver

sak. Vi har eksempler på norske gjerningspersoner der det er flere hundre fornærmede som gjerningspersonene har fått til å gjøre seksuelle handlinger med seg selv, og som filmes, og som de deretter truer med å spre.

Han gir et eksempel på en slik sak, som begynte med en enkelt anmeldelse, men da man begynte å nøste i saken, endte det med 250 fornærmede.

– Vi jobber nå med å se på om det er mer konstruktive måter å angripe slike saker på fordi de kan lamme deler av virksomheten. Vi fikk statsadvokatene til å gjøre en vurdering av to saker i Øst politidistrikt med mange fornærmede. Det la beslag på den samlede etterforskningsressursen innenfor det spesifikke saksområdet tilsvarende over 20 prosent i årsvirkning.

Overgrepssaker

Det er også et faktum at vi må forholde oss til terror på en helt annen måte enn det vi gjorde før.

– Skjæringspunktet mellom handlekraft og naivitet er et krevende farvann. Hvis vi skulle dimensjonere all innsats etter mulig terror ville formentlig politistaten være rett rundt hjørnet. På den annen side kan vi ikke være naive.

– Jeg vil også trekke frem det som dreier seg om seksuelle overgrep mot små barn. Der synes jeg vi ser saker vi ikke så for tjue, femten år siden. Jeg tenker både på hva barna har blitt utsatt for og hvor små de er.

Translatorservice as
Næringslivets språkpartner gjennom 40 år

TLF 810 33 333

www.translator.no post@translator.no

– En utvikling har også vært fravær av respekt for autoriteter. Rettighets-samfunnet, der vi på en måte alle har blitt klienter, er et annet stikkord.

Dessuten kommer internasjonali-seringen av strafferetten og mennes-kerettighetsaspektet.

– Jeg er selvfølgelig positiv til den utviklingen, men det har også gjort at det er andre utfordringer å forholde seg til. Jeg har prosedert forholdsvis mange saker i Høyesterett gjennom karrieren, og da jeg begynte fantes det jo aldri et dokument på engelsk som skulle leses opp. Nå er det dokumen-ter med internasjonale dommer, og engelsk er en alminnelig del av alle straffesaker ved landets høyeste dom-stol.

Treholt-saken

– Hvilke saker husker du best?

– Det er mange. Treholt-saken er en sak jeg brukte veldig mye tid på og som jeg selvsagt husker godt. Jeg var 34 år da jeg sammen med Lasse Qvigstad fikk ansvaret for den saken. Sett i ettertid så skjønner jeg ikke riktig hva mine forgjengere tenkte på når de ga så unge folk ansvaret for en slik sak, men samtidig var det vel en fordel idet vi kunne følge den litt over tid.

– Vi gjorde noen tidsmessige vurde-ringer Lasse og jeg, og vi var ikke så langt unna at vi la ned tre års innsats på to år. Det var mye ubetalt overtid. Sam-tidig ga den saken meg kontakter, ikke minst med MI6-folk i London som jeg har hatt stor glede og nytte av å snakke med, også senere i terrorsammenheng. Det ga meg innsikt i en verden som jeg ikke kunne mye om fra før.

– Men det er klart; NOKAS-saken gjorde inntrykk, det samme med Ben-jamin-saken, og ikke minst Christof-fer-saken. Det er nok sakene der små barn har blitt utsatt for handlinger du i utgangspunktet tror ingen kan gjøre mot barn, det er de man på mange måter husker best.

– Vi avgjør tiltalespørsmålet i de alvorligste sakene fra hele landet, og gjennom et år her ser du meget av

menneskenes skyggeside. I det ligger det tunge skjebner som gjør inntrykk på deg. Jeg har bilder på netthinnen som alltid vil følge meg.

Selv om behandlingen av saker foregår på bakgrunn av dokumenter, hender det Busch er ute på åsteder.

– Iblant er det nesten avgjørende for å forstå og komme fram til det vi mener er en riktig tiltaleavgjørelse. Men det er også viktig at du ikke kom-mer for langt unna sakens realitet og bare blir en papirtiger. Jeg prøver å balansere det. Men jeg var f.eks. flere ganger på Utøya for å danne meg et ordentlig bilde av det forferdelige Breivik hadde gjort.

Vi var ikke så langt unna at vi la ned tre års innsats på to år

– Snakker dere med etterlatte og ofre i særlig grad?

– Vi snakker med noen, men det er forholdsvis vanskelig å få oss i tale for ellers ville vi sprengt alle mulighe-ter for en noenlunde effektiv håndte-ring. Men når du er i retten møter du jo dette på en helt annen måte. Vi har også hatt møter her med foreldre hvis barn er drept og der saker er uopp-klart, og hvor vi har lyttet, tatt dem på alvor, prøvd å forstå og gi forklaringer. Det er absolutt ikke slik at vi ikke har stått i hverdagen med en tåre eller to i øyekroken.

Kynismens grep

– Tar man med mye av jobben hjem? Hvordan tar man vare på seg selv i denne jobben?

– I over tretti år har nesten alle de alvorligste straffesakene i dette landet vært innom meg på en eller annen måte. Du må passe på at du ikke gjen-nom en slik mengde blir kynisk. Det ville rett og slett være helt forferdelig. Hvis du skulle kjenne at kynismens kalde grep har tatt tak i deg, må du

slutte. På den annen side kan du ikke la deg rive med i en tårevåt erkjen-nelse av at dette er fryktelig og forfer-delig. Du må prøve å ha en profesjo-nalitet i oppgaveløsningen.

– Den eneste rettesnoren vi har er at vi til enhver tid prøver å gjøre det som vi mener er riktig. Hvis du slipper det en gang og begynner å ta utenfor-liggende hensyn, så er du ferdig. Da må du slutte etter mitt syn. Det betyr ikke at vi alltid gjør det som er riktig, det er klart at vi gjør feil her som andre ste-der. Men da vi traff avgjørelsen og beslutningen, trodde og mente vi den var riktig etter vår beste overbevisning.

Å snakke med gode kolleger er viktig.

– Ventilering med kolleger er overlevelsesmekanismen i dette. Det er folk her jeg har jobbet sammen med i tiår etter tiår, og vi kjenner hverandre godt. Vi kan snakke om sa-kene våre, og vi gjør det.

– Det er også overveielser du ten-ker mye på. Under Orderud-saken, som kom til oss på høstparten, var det spørsmålet om tiltale eller ikke tiltale. Hele Norge, fikk man følelsen av, gikk og ventet på en avgjørelse. Vi bestemte oss for at vi skulle treffe avgjørelsen etter jul. Det er klart at dette var en sak du tenkte mye på under den julen.

– Eller når du leser vitneforklaringer fra Breivik-saken – du blir ikke uberørt av det og skal heller ikke bli det. Men det er også en profesjonell faglig grense som du må prøve å holde på. Jeg vet ikke hvor godt vi har klart det, men vi har prøvd så godt vi kunne. Kollegafelleskapet er viktig, det samme er erkjennelsen av at vi synes vi gjør en viktig jobb.

Slutt i november

– I november er det slutt på å for-holde seg til alt dette. Det må jo bli veldig uvant? Blir det en lettelse eller kommer du til å savne det?

– Det kommer helt sikkert til å være saker jeg leser om, der jeg vil tenke at jeg skulle gjerne vært med. Jeg har nok ikke reflektert så mye over hva jeg skal gjøre etterpå, men

JURIST
FORBUNDET

HPD | Sjøvik.com/BankASwartzik

Ny bankavtale med Handelsbanken

Som medlem i Juristforbundet får du svært gode betingelser i Handelsbanken.

Dine fordeler:

- ✓ Din egen rådgiver som du kan ringe direkte
- ✓ God og konkurransedyktig rente over tid
- ✓ Din ektefelle/samboer får tilgang til de samme gode fordelene

**Bruk
medlems-
fordelene
dine**

Er du allerede kunde i Handelsbanken?

Ta kontakt med ditt lokale kontor for å få de nye fordelene.

Sjekk dine fordeler: www.handelsbanken.no/juristforbundet

// Hvis du skulle kjenne at kynismens kalde grep har tatt tak i deg, må du slutte

det er ingen tvil om at overgangen blir formidabel. Jeg begynte i påtalemyndigheten 5. januar i 1976. Bortsett fra et par år som dommerfullmektig i Lillestrøm, har jeg vært i påtalemyndigheten hele mitt yrkesaktive liv. Det har blitt 32 år ved dette kontoret. Det er allerede altfor mange rikssynsere på dette området, så det skal jeg vokte meg vel for å bli, men i en engere krets kan det åpenbart hende jeg kommer til å ytre meg frimodig om det som gjøres etter 1. november.

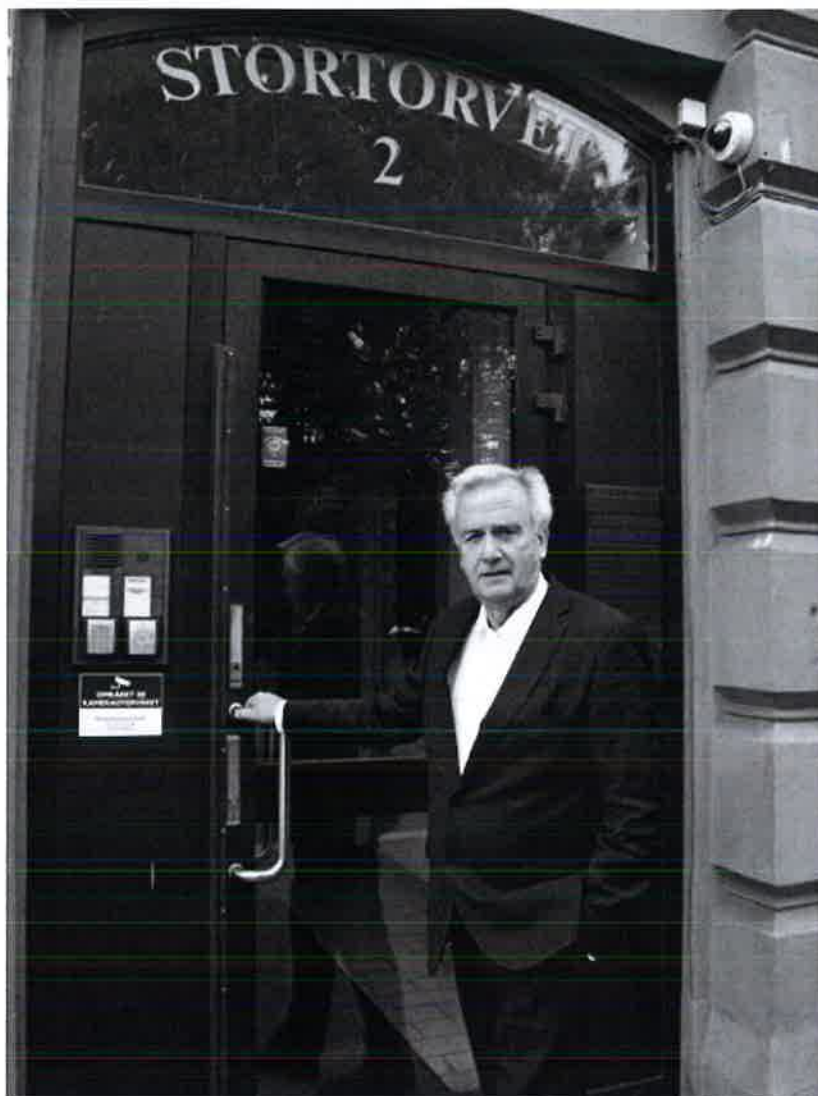
– Jobben har tatt veldig mye av mitt liv. Jeg har tre døtre, jeg har syv barnebarn og jeg har en kjæreste, og jeg skal få tiden til å gå. Jeg har en liten gård som krever sitt. Jeg er komfortabel med beslutningen om å gå av, men spent på hvordan det blir. Lesebunken er stor. Kanskje kan jeg brukes i et utvalg eller to og noe foredragsvirksomhet blir det vel. Men for å si det slik; i oktober skal jeg holde ti foredrag, og i november er det ett. Det er jo en illustrasjon.

– Du kunne sittet litt til, men har sagt at du vil ta regien på avgangen selv?

– Jeg blir 70 år i mars neste år, og da måtte jeg uansett gå av. Avgang 1. november er et forsøk på å gripe regien selv, men fremstår som en livsløgn om at jeg ikke må gå av! Men man skal jo ikke kimse av livsløgner heller.

– Du har bodd på gård i Askim i Østfold i mange år. Har det vært godt å sette seg på toget ut av Oslo-gryta etter jobben.

– Vi flyttet ut dit i 1989. Min kone, som dessverre døde i 2016, hadde odell til denne gården. Hun var ene-

1. november går Busch av som rikssadvokat.

barn, og skulle den beholdes i familien, måtte vi flytte dit. Vi gjorde det og tok med barn og hund og dro av gårde. Jeg synes det har vært aldeles strålende å bo på landet.

– Jeg hogger blant annet litt ved. Noen snakker om alle de gode ideene de får når de gjør noe annet. Jeg synes det har vært befriende for eksempel å drive med motorsag for da har jeg ikke fått en eneste idé, men bare konsentrert meg om det. Det har vært en god avkobling.

– Det er ikke helt uviktig at en rikssadvokat har et nedslagsfelt i et lokalsamfunn som definitivt ikke bare

innbefatter jurister. Vennene er veldig tydelige på om de synes det er noe ved min oppgaveløsning som burde vært gjort annerledes. Og det er bra.

Søkte tre jobber

– Ville du alltid bli jurist?

– Jeg var ganske sikker på at jeg ønsket å studere, men visste ikke helt hva. Min far hadde nok tanker om å bli jurist selv, men krigen satte en stopper for det. Men han hadde en bror som var jurist og som jeg hadde stor sans for, så det er nok noe med innflytelse derfra. Jeg tenkte også litt på militæret og krigsskole, men valgte

jussen. Da jeg var ferdig søkte jeg tre jobber: det var hos Oslo-politiet, hos Forbrukerombudet og i Miljøverndepartementet. Så fikk jeg først svar fra politiet og tok den.

– En av grunnene til at jeg søkte politiet var at jeg hadde hatt militærtjenesten hos krigsadvokaten for Østlandet og jobbet med militære straffesaker, og da var veien kort til politiet. Etterpå fikk jeg de to andre jobbene. Hadde jeg fått svar først fra Miljøverndepartementet hadde det blitt en helt annen karriere. Så tilfeldig er det. Men jeg ble veldig besnæret av politiet og samfunnsoppdraget. Og samarbeidet mellom etterforskere og jurister. Vi syntes vi fikk til mye, var aktive og ute dag og natt. Jeg likte å være med i felten.

– Alle gamle menn sier at de ville gjort det samme om igjen – og det sier definitivt jeg også. Men det er jo mange tilfeldigheter som styrer. Daværende riksadvokat Georg Fredrik Rieber-Mohn ville ha meg inn her som assisterende. Jeg var litt usikker og tenkte at «er ikke det litt stille og tilbaketrukket», men jeg begynte her og lærte utrolig mye av å jobbe med Rieber-Mohn og hadde stor glede av det. Så gikk han til Høyesterett etter ti år, og da ble det meg. Jeg hadde vel tenkt at jeg kanskje ville avslutte karrieren som dommer, men plutselig var årene gått.

– Har du noen gang vurdert advokatrollen?

– Jeg har fått noen hyggelige tilbud opp gjennom tiden, før jeg ble riksadvokat, men det endte med at jeg ble der jeg var. Jeg angrer ikke på det på noen måte, selv om jeg tror jeg kunne vært en brukbar prosedyreadvokat på det private området. Jeg liker å prosedere. Men det er klart at tiden her ved embetet har gitt meg en mulighet til å bruke hele meg på en måte som jeg bare kunne drømme om. Når jeg nå går ut kan jeg si til meg selv at: Dette var det jeg fikk til, og jeg gjorde så godt jeg kunne. Rettssikkerhetsprisen er jeg svært glad for og tar den som et klart tegn på at jeg sammen med mine kolleger har gjort noe riktig.

Kaffen i vrangstrupen

– Du har ikke vært redd for å si din faglige mening i høringsuttalelser opp gjennom årene?

– Vi har gitt høringsuttalelser her som jeg er helt sikker på har ført til at justisministre og andre har satt kaffen i vrangstrupen mer enn en gang. Men jeg er like sikker på at ingen har oppfattet det slik at ikke uttalelsene er gitt i beste mening på vegne av rettstaten. En rettsstat kjennetegnes av hvordan man balanserer ulike hensyn, og balansen blir lakmustesten på hvor langt vi er kommet. Enten man treffer eller ikke treffer med en høringsuttalelse, så vil den kunne være viktig bidrag til å kunne vekke hensyn som trekker i ulike retninger.

– Jeg håper virkelig at dette kontor vil kunne fortsette å være en kritisk røst til endringer som ikke er godt faglig begrunnet. Det betyr ikke at vi alltid har hatt rett, men høringsinstuttets funksjon er jo nettopp at man skal få fram de ulike sider.

Busch forteller at han har hatt kolleger i nordiske land som, etter å ha blitt kjent med noen av hans høringsuttalelser, har sagt at en slik uttalelse kunne ikke de gitt i sitt hjemland.

– Men når jeg har gjort det er det ikke fordi jeg er så veldig modig, men fordi jeg har hatt rammebetingelser som har vært riktige, nemlig at man har akseptert at man har en riksadvokat som sier hva han mener. Det har jeg prøvd etter beste evne.

– For å illustrere alvoret; jeg tror at maksimumsstraffen for ordinære drapsforbrytelser ville vært tretti år i dag hvis ikke vi hadde gitt en høringsuttalelse i motsatt retning. Det understreker noe av viktigheten ved høringsuttalelsene.

– Jeg er komfortabel med at embetet nå oppfattes som en kritisk røst til endringer som ikke er godt begrunnet. På den måten mener jeg vi bidrar til å underbygge rettstaten.

Etterfølgeren

Busch har bestemt seg for at det ikke skal være noen glideflukt ut av kontoret.

– Jeg står fullt ut i jobben fram til 1. november.

– Men man er vel i gang med å finne din etterfølger?

– Jeg har ikke noe rolle i det. Det er et byrå som er engasjert, og jeg har hatt en samtale med dem om de kvalitetene som jeg mener er viktige og de erfaringer jeg har gjort meg. Etter å ha brukt litt over en generasjon her på kontoret, er det klart jeg er opptatt av hvem som kommer etterpå, men alle er sikkert glade for at det ikke er jeg som skal velge vedkommende.

– Det er en jobb som inneholder mange aspekter, hvor du må ha en faglig autoritet med iakttagelse av menneskelige aspekter i oppgaveløsningen. Det er på mange måter en jobb i skjæringspunktet mellom jus og politikk, og det har appellert til meg.

– Jeg synes jeg har satt sammen et godt team her ved kontoret. En riksadvokat blir ikke bedre enn de folkene han har rundt seg. Jeg mottar Rettssikkerhetsprisen på vegne av hele kontoret. Prisen er en bekreftelse på at vi har fått til noe, og jeg er stolt og glad for den anerkjennelsen som ligger i tildelingen. Begrunnelsen gjør meg både stolt og glad, og jeg gleder meg til å holde foredrag under prisutdelingen på Rettssikkerhetskonferansen 16. oktober.

Rettssikkerhetsprisen

- Rettssikkerhetsprisen er opprettet av Norges Juristforbund og ble første gang utdelt i 2006.
- Juryen har i år bestått av Jon Wessel-Aas (leder), Anders Anundsen, Eirin Eikefjord, Anine Kierulf og Susann Funderud Skogvang.
- Prisen deles ut under Rettssikkerhetskonferansen

